Selkämeren kansallispuiston ystävät ry 26.8.2014 - Lasse Lovén

Idän Räyhän kalamajan kunnostus

Selkämeren kansallispuiston ystävien ja Metsähallituksen luontopalvelujen yhteistyöprojekti syyskuussa 2014

Kalamaja on Idän Räyhän saarella noin 6 km rannasta merellä linjalla Makholman kalasatama Porin Viasvedenlahdella - Säppi.

Seuraavassa muutama kuva, jotka osoittavat majan perusrakenteet ja varsin laajan kunnostustarpeen.

	Idän Räyhä on noin 2 m meren pinnan yläpuolelle nouseva moreeniluoto. Pituus on alle 100 m ja leveys noin 50 m. Kalamaja on saarella kauas näkyvä maamerkki. Kuva on Makholmasta tullessa näkyvä luodon kaakkoisranta.
	Luodon rannat ovat matalat ja kiviset. Kuvassa vedenpinta on noin 10 cm alle keskimääräisen. Tuulen nopeus on vain 1- 2 m/s ja tuulee avomereltä päin , joten suojanpuolella on melkein tyyntä. Rantaan pääsi nyt kuivin jaloin ja vene ei kolhiutunut kiviin.
	Luodon rannassa on lemuavaa rakkolevää ja eri kokoisia veden silottamia kiviä hiekkakivestä diabaasiin ja gabroon.

	Kalamaja lienee rakennettu 1950-luvulla. Se seisoo paikalla valetun sementtisokkelin päällä. Sokkelin raudoituksesta ei ole tietoa. Etupuoli talosta on pahasti rapistunut. Korkea vesi saattaa nousta jopa lattialle ja ainakin myrskyaallot pyyhkivät alustaa. Laudat ovat upean hopeanharmaita. Kummallakin puolen majaa on pienet ikkunat.
	Alimmat lattiavasat ovat suoraan sokkelin sementin päällä, ilman huopaeristettä. Alin lautarivi on lopussa. Seinälaudat ovat 20x170 mm lankkua, jonka sisäpuolella on alumiinifolio ja insuliittilevy (ehkä 12 mm). Vuorilaudat ovat alaosiltaan lopussa.
	Ikkunan yläpuolella näkyy heikosti punamultainen ulkovuorilautojen pinnoite. Auringon paahtamilta ja sateen pieksemiltä osin se on kadonnut täysin.

	Etupuolen ikkuna on ollut tuplalasilla. Ulkopuite on rikki ja lasi siitä kadonnut.
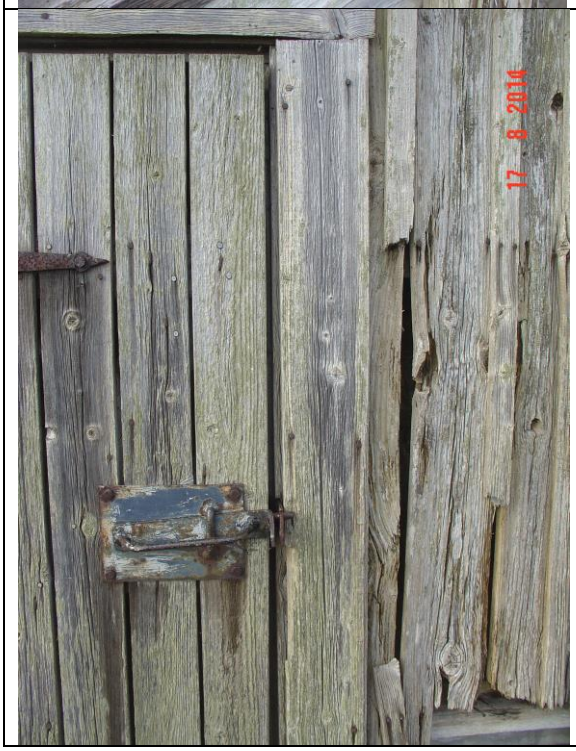	Majan ovi on yksinkertainen laudasta kyhätty, mutta ehjä ja kauniisti virttynyt. Oven säppi on ollut aikanaan lukossa. Avain lienee piilotettu jonnekin rakennuksen piiloon ja ollut vain kalastajien lähipiirin käytössä.

	Majan katto on alun perin ollut huopakatteella. Kolmiorimoista ei ole havaintoa. Myöhemmin huopakate on päällystetty mineriittiaaltolevyillä, joka on irronnut oven päältä piipun kohdalta. Samalla paikalla on huopakin rikki ja sateet virtaavat sisään välikaton ja seinien rakenteisiin.
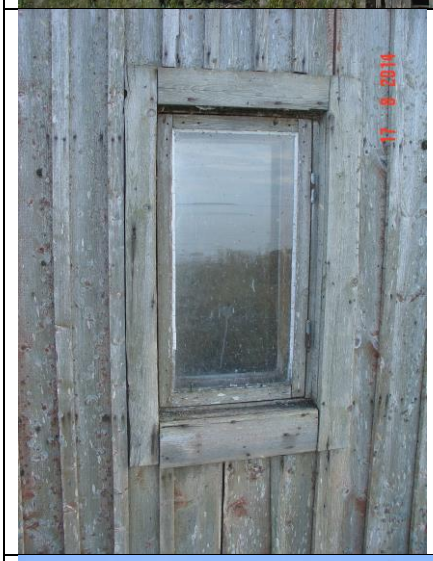	Majan takaseinän ikkuna on pieni tupla ja ehjä.
	Katon korjaus on varmaankin ensimmäinen tehtävämme. Piippu on tiilestä ja rapattu ylös asti. Rappaus on paikoin murtunut ja ylin kerros tiilissä murtunut. Majan ulkoseinässä on 12 cm tuuletusaukko huoneeseen.

	Majan eteisessä on sotkua ja jätettä jonkin verran, myös vanhoja kalaverkkoja roikkuu seinällä. Siinä on myös pölkky polttopuiden pienimiseen ja eteisessä ovat kalastajat varastoineet kuivia polttopuita.
	Majan eteisestä voi nyt ihailla päivän paistetta katon harvan ja vajaakanttisen ”laudoituksen” läpi. Osa kattotuoleista on homeessa ja ehkä osin lahojakin. Muutoin rakenteet ovat terveen näköiset. Välikatolla on muutama huopapala ja laudanpätkä. Välikatolla ei ole eristettä, vain levy eristää huoneen avoimelle välikatolle.
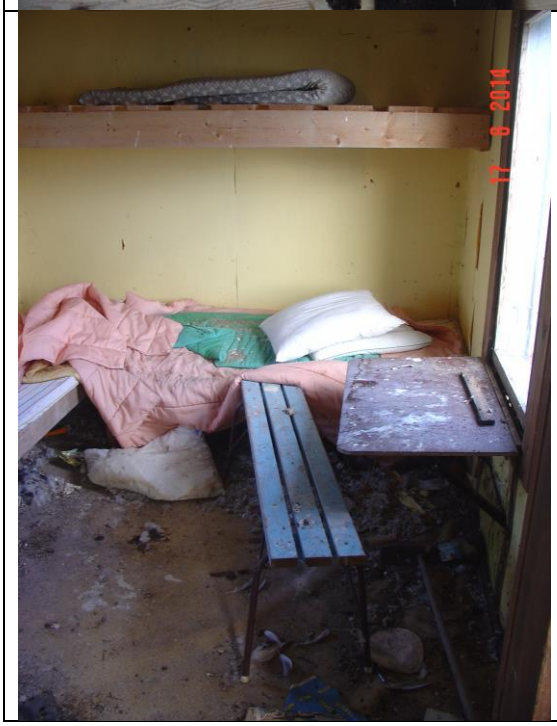	Kolme laveripetiä tarjoaa tilapäismajoituksen kalamiehille. Sotkua on edellisten kävijöiden jäljiltä. Sisätilan ulkoseinät ovat vaalean keltaiseksi maalattua huokoista puukuitulevyä (insuliitti) ja katto valkoiseksi maalattua puukuitukovalevyä. Varsinainen lämpöeriste siis puuttuu koko majasta. lattia on myös kuitulevyä ja näytti ehjältä.

	Lieden hormi on joskus murtunut, kun pelti on ollut kiinni ja lunta-jäätä on kasautunut piipun sisään ja laajentunut siinä voimalla. Hormin kunnostus vaatii tarkemman tarkastuksen, ehkä mahdollista uusimalla vain rappaus tai sitten purkamalla peltien tasoon ja kokoamalla uudelleen ehjistä tiilistä. Hormi ei ole nyt paloturvallinen.
	Liesi on yksinkertainen kaminamalli. Siinä on aikoinaan pesinyt mm koskelo. Liesi saattaa olla pienen fixauksen jälkeen käyttökelpoinen.
	Seinän ja katon sauma ja kattolevyt on kiinnitetty pähkinäpuun väriin lakatuilla rimavarmistuksella. Väriyhdistelmä oli harkittu ja kiinnostava.

	Vuotopaikasta huolimatta vauriot levyissä välioven päällä näyttivät pieniltä. Oven päällä oli hylly, jolla myös näytti olleen tehtävä lintujen pesimisalustana.
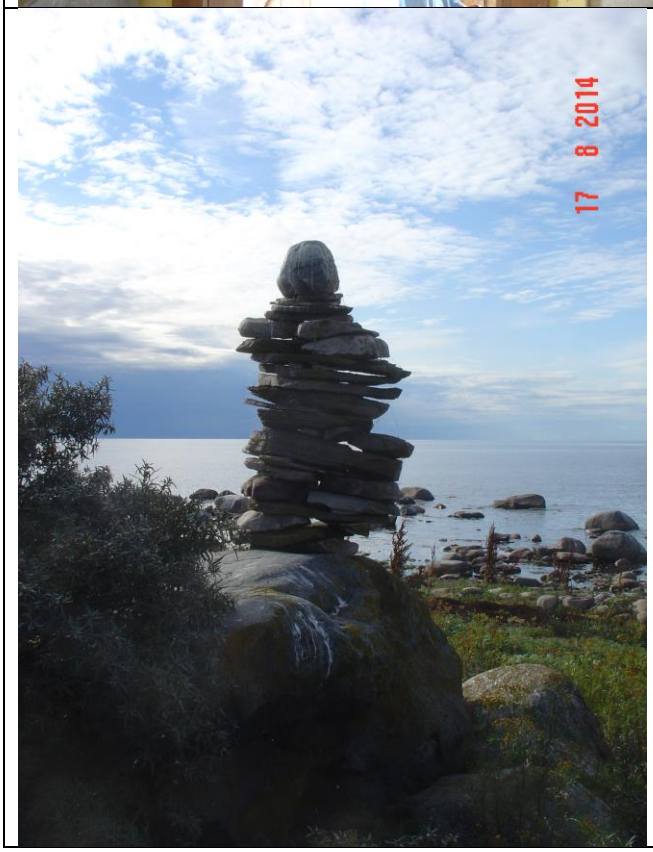	Luoteen puolella Idän Räyhää vartioi hieno tilataideteos. Sen pysyminen tasapainossa tuulten ja aaltojen pärskeissä ja monenlaisten saarella vierailevien kävijöiden paineessa on pieni ihme. Tuo kiviseita on syytä nostaa erityisen suojelun kohteeksi ja saaren tunnushahmoksi.

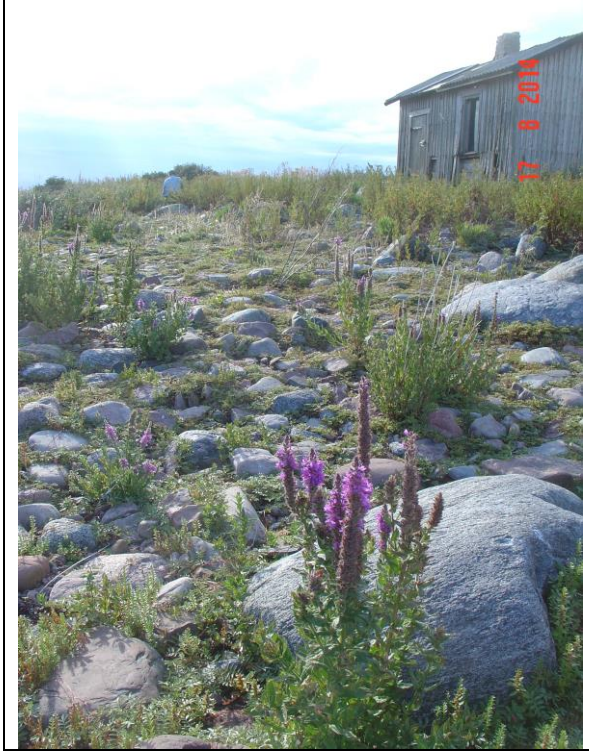	Nuorella merestä nousseella luodolla on kiinnostava biodiversiteetti. Sen kasvit, hyönteiset ja kivet kaipaavat tutkijaa. Saarella on muutama tyrnipensas, ainakin yksi pihlaja ja kauniisti kukkivaa rantakukkaa. Elokuun puolivälin tyynessä iltapäivässä saaren matalassa kasvustossa parveili miljoonia pieniä lentäviä hyönteisiä, joiden korkeataajuinen, mutta kuultavissa oleva ääni muodosti saaren ihmeellisen äänimaiseman.